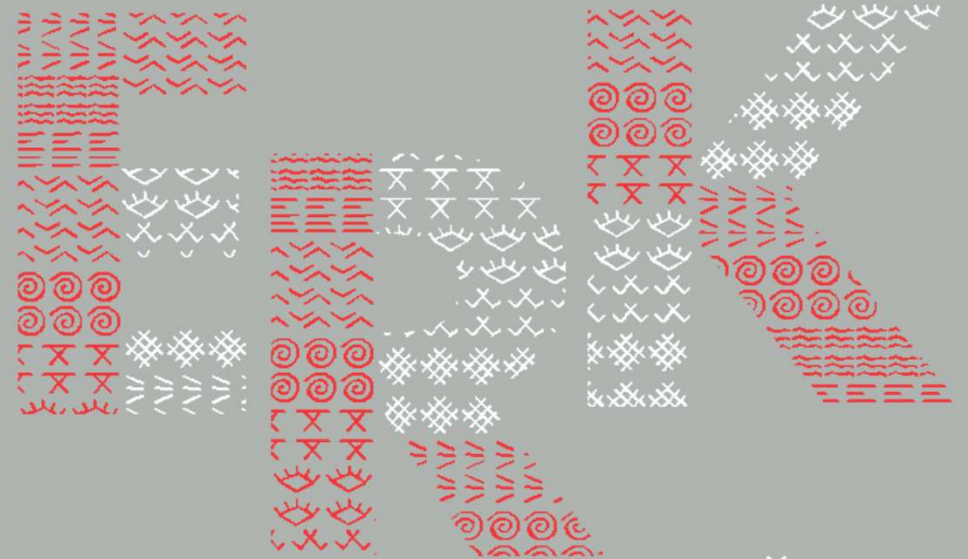


Tegevused rahvakultuuri elujõulisuse toetamisel

Kalle Vister

*Eesti Rahvakultuuri Keskuse
direktor*

31.01.2024, Tori




EESTI
RAHVAKULTUURI
KESKUS

Proloog

2003 UNESCO (*vaimse kultuuripärandi kaitse konventsioon*)

2005 UNESCO (*kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsioon*)

“Lõuna-Eesti keel ja kultuur 2000-2004” oli esimene Kultuuriministeeriumi loodud kultuuriprogramm.



Milleks regionaalsed toetusmeetmed?

17. oktoobril 2003. aastal võeti UNESCO-s vastu vaimse kultuuripärandi kaitse konventsioon, mille eesmärkide täitmist toetavad kõik kultuuriruumid.

Sellest tulenevalt on toetuste eesmärkideks:

- **väärtustada** ja **taaselustada** Eesti erinevatele kultuuriruumidele omast elulaadi, tavaid ja kombeid, oskusi ning keelelist eripära;
- **aidata kaasa** vaimse ja materiaalse kultuuripärandi säilimisele, taastumisele ning arengule;
- kohalikus kultuuris osalejate ringi laiendamine ja eriti **noorte sidumine** esivanemate keele ja kultuuripärandiga.

Erinevate toetusmeetmete rakendamisega aitame kaasa rahvakultuuri ja vaimse kultuuripärandi väärtustamisele ning arendamisele.



Milleks kultuuriprogrammid?

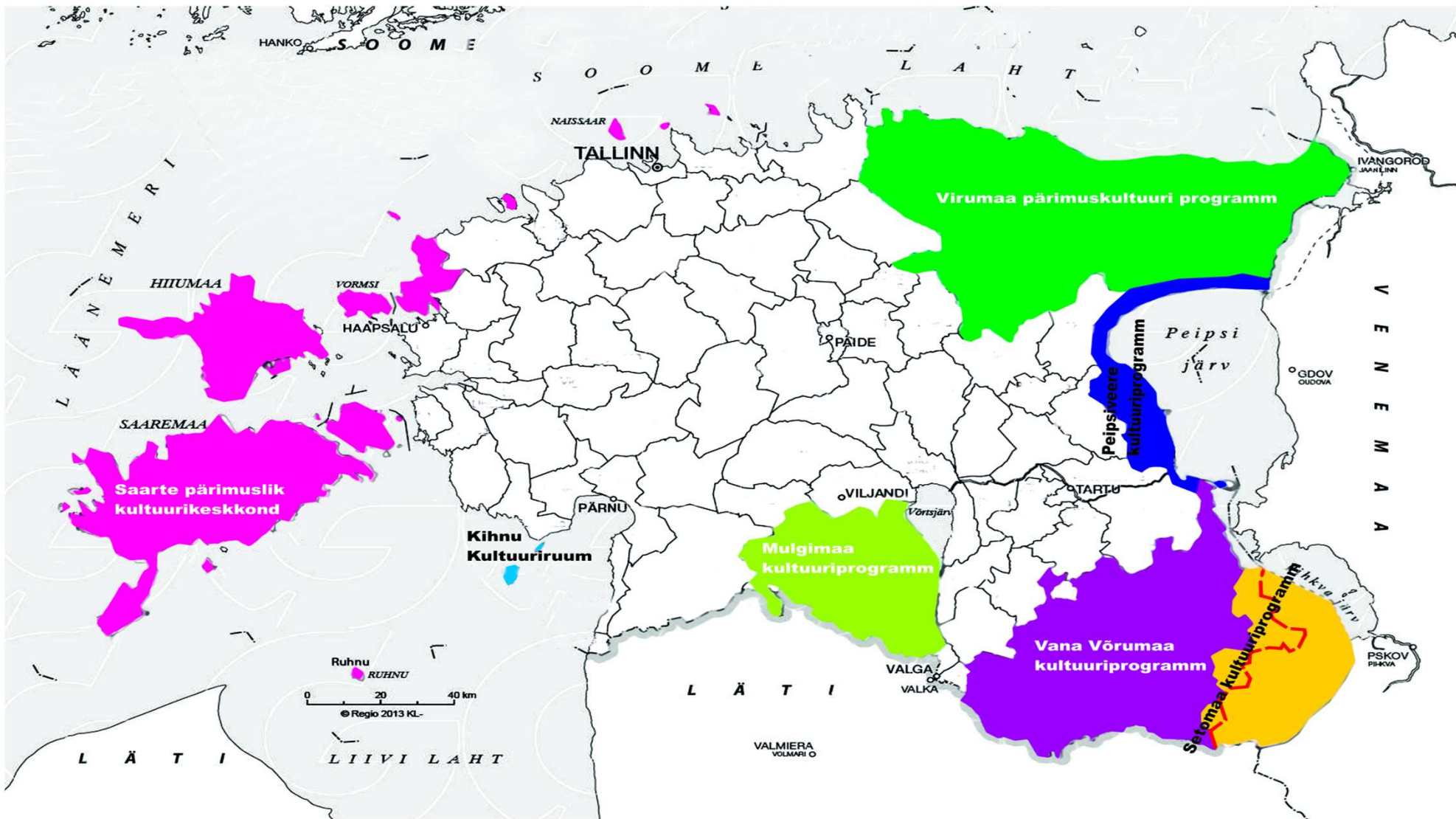
- Kultuuriprogrammide kaudu aitab riik kaasa kultuuriruumide vaimse kultuuripärandi säilimisele, püsimisele ja kogukonna tegevusele selles sfääris.
- Kultuuriruumide programmid on regionaalselt olulised, sest toetavad üldjuhul äärealadele jäävaid kogukondi, kus pärimuskultuur on paremini säilinud.



Toetusmeetmed

1. Folkloorifestivalide toetamine (alates 2000)
2. Kihnu kultuuriruumi toetamine (alates 2008)
3. Saarte pärimuskultuuri toetamine (alates 2008)
4. Mulgimaa pärimuskultuuri toetamine (alates 2010; eelnevalt programm „Lõunaeeesti keel ja kultuur“ 2000-2009)
5. Peipsiveere pärimuskultuuri toetamine (alates 2009)
6. Setomaa pärimuskultuuri toetamine (alates 2003)
7. Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamine (alates 2010; eelnevalt programm „Lõunaeeesti keel ja kultuur“ 2000-2009)
8. Virumaa pärimuskultuuri toetamine (alates 2011)
9. Rahvakultuuri valdkonna partnerorganisatsioonide toetamine (alates 1999)
10. Maakondlike ning maakondade üleste laulu- ja tantsupidude toetamine (alates 2024)
11. Etenduskunstide regionaalse kättesaadavuse toetused “Teater maal” (alates 2005)
12. Laulu- ja tantsupeoliikumises osalevate kollektiivide juhendajate tööjõukulu toetus (2021)





Toetusmeetmed (2)

- ... on aidanud tutvustada pärimust, tugevdada sidemeid eri põlvkondade vahel, propageerinud ja õpetanud vanu käsitöövõtteid vms (kõik see, mis on aidanud ühel kogukonnal tõsta enesekindlust oma identiteedi kandjana).
- ... on tähelepanu keskmesse tõstnud vaimse kultuuripärandi uurimise (see on valdkond, millega tegelemine on pikaajaline protsess).
- ... on märgatavalt tõstnud inimeste huvi oma paikkonna ajaloo ja traditsioonide vastu.



Toetusmeetmed (3)

- ... on aidanud kaasa piirkondade pärimuskultuuriliste eripärade hoidmisele ning väärtustamisele.
- ... on aktiveerinud kogukondi ühistegevusele.
- ... on aidanud kaasa kogukondade identiteedi tugevdamisele.
- ... on käivitanud väikeste vahendite hulgaga suuri protsesse.



2023 aasta toetusmeetmete kokkuvõte

(seisuga 9.01.2024)

	Toetusmeede	taotlusi kokku	summas €	2023. a eelarve	rahastatud projekte	summas € (koos jääkidega)
1	Kihnu kultuuriruum	23	198 901	115 272	19	115 272
2	Mulgimaa pärimuskultuur	33	159 336	122 398	29	123 232
3	Peipsiveere pärimuskultuur	19	78 128	51 323	18	51 323
4	Saarte pärimuskultuur	34	107 771	83 772	31	85 186
5	Setomaa pärimuskultuur	77	246 851	199 737	75	200 042
6	Virumaa pärimuskultuur	39	137 793	73 722	26	82 229
7	Vana-Võromaa pärimuskultuur	46	225 894	110 000	43	112 576
8	Folkloorifestivalide toetamine	16	69 462	32 196	15	32 596
9	Regionaalne kultuuritegevus	459	2 502 752	416 912	204	507 936
10	LTP juhendate palgatoetus	510	1 906 791	1 800 000	501	1 878 226
11	Rahvakultuuri partnerorganisatsioonid	7	686 164	484 860	7	484 860
12	Teater maal	524	203 076	156 250	374	190 338 (summa pole lõplik, kuna on laekumata aruandeid)
	KOKKU	1787	6 522 919	3 646 442	1342	3 673 478

Erinevus eelarves ja väljamakses

Jäägid on tekkinud mitterealiseerunud projektide või osaliselt kasutatud toetuste tagasimaksete arvelt.

Toetussummade kasutamata jäägid kantakse tagasi ja lisatakse

taotlusvooru järgmise aasta eelarvele *(selgituseks nt Rahandusministeerium teeb otsuse jääkide*

üleandmise osas 2024. a eelarvesse Eesti Rahvakultuuri Keskusele 2024. aasta mais-juunis ning jääki saab hakata jagama pärast kultuuriministri poolt 2024. a eelarve muutmise käskkirja jõustumist).



Toetusmeetmete positiivne mõju:

- kogukondade soov väärtustada elavat pärandit ning sellega seotud sündmuste ja muude ettevõtmiste vajalikkus järjepidevuse tagamisel;
- suurenenud on kogukonna usaldus kultuuri instituutide tegevustele;
- uued kogukondlikud pärimuslikud algatused (töötoad vanade käsitöövõtete elavdamiseks/elustamiseks jne);
- Seto leelokooride toetus tõi kaasa seto meestelaulu elavnemise;
- pärimuskultuuri alased trükised, veebilehed;
- kogukonnad väärtustavad murdekeelt ja oma identiteeti.



Kui ei oleks toetusmeetmeid, siis väheneks toetus ja jätkusuutlik tegevus...

- keelepesadele;
- pärimuslaagritele;
- murdekeele ja -kultuuri laagritele;
- murdekeelsetele saadetele, trükistele (nt kalendrid, aabitsad, ajalehed, töölehed) ja veebiväljaannetele;
- pärimuslikele töötubadele ja traditsioonilistele käsitöö võtetele (käsitöö, puutöö jne);



Kui ei oleks toetusmeetmeid, siis väheneks toetus ja jätkusuutlik tegevus... 2

- pärimusega seotud uuringutele;
- pärimusel põhinevatele sündmustele, olgu selleks siis murdekeelsed lavastused ja vabaõhuetendused (nt Taarka teater), festivalid (nt Nava Lava, Sabatants), temaatilised pärimuspeod (nt UMA Pido, Kihnu Mere Pidu), suitsusauna tutvustamised, teleseriaalid (nt Tagamõtsa) ja paljud muud kogukonnale olulised sündmused.



Muret teeb:

- sädeinimeste vahetus kogukondades (nõrgad projektide eestvedajad);
- ülepaisutatud eelarved, mis näitavad seda, et küsime rohkem niikuinii antakse vähem;
- eelarve planeerimine (lisa)ressursside saamise osas (*lisatoetusi ei saadud, sündmus ei toimu, toetus makstakse tagasi*);
- ajaplaneerimine (*sündmus ei toimu, toetus makstakse tagasi*);
- haldusreformi muutuste käigus ei saada enam aru, kas ja mis on oluline.



Soovid osaleda infoväljas?

- Toetusmeetmete osakond koostöös maakonna rahvakultuurispetsialistiga viib läbi infopäevi kohapeal või vajadusel ka veebivahendusel.
- Eesti Rahvakultuuri Keskuse kodulehelt vastava toetusmeetme juurest <https://rahvakultuur.ee/toetused/toetusmeetmed/>
- Sisene taotluskeskkonda <https://toetused.kul.ee/et/login> ja asu taotlust täitma.
- Abi saad vastava toetusmeetme koordinaatorilt <https://rahvakultuur.ee/kontakt/>



Kokkuvõtteks

... tasub silmas pidada, et kõik sõltub kohaliku piirkonna eripärast, kogukonnast, traditsioonidest ja loomulikult eestvedajatest. Ei ole harvad needki juhtumid, kus eestvedaja lahkumisel või vahetumisel on sündmused soikunud ning lõpuks hääbunud. Mõnede sündmuste toimumine saab aga aja jooksul ise otsa. Olgu selle põhjenduseks siis ideede-, inim- või materiaalse ressursi nappus.



Kokkuvõtteks

2

... eraldatud toetused on oluline tugi kohalikele kogukondadele ning paikkondlike traditsioonide jätkumisele. Kultuuriruumide piirkonnad, kogukonnad, tavad, traditsioonid ja ajalooline mälu on erinevad ning seepärast tuleb igat kultuuriruumi vaadelda eraldi vikerkaare värvina, mis harmoonilise kooskõlana moodustab ühtse hoitud ja väärtustatud Eesti vaimse kultuuripärandi.



Tänan!



Kalle Vister

Eesti Rahvakultuuri Keskus

www.rahvakultuur.ee



